Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

zo 16. januára 2025 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v trestných veciach – Smernica (EÚ) 2016/343 – Článok 8 – Právo byť prítomný na súdnom konaní – Informácie o uskutočnení súdneho konania a o dôsledkoch neúčasti – Nemožnosť nájsť obvinenú osobu napriek primeranému úsiliu vynaloženému príslušnými orgánmi – Možnosť súdneho konania a vydania rozsudku v neprítomnosti – Článok 9 – Právo na nové súdne konanie alebo iný zákonný opravný prostriedok, ktorý umožní nové posúdenie merita veci – Neexistencia tohto práva v prípade, že sa dotknutá osoba vyhýba súdnemu konaniu“

Vo veci C-644/23 [Stangalov] [i],

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Sofijski gradski săd (Krajský súd Sofia-mesto, Bulharsko) z 26. októbra 2023 a doručený Súdnemu dvoru 26. októbra 2023, ktorý súvisí s trestným konaním proti:

**IR,**

za účasti:

**Sofijska gradska prokuratura,**

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda tretej komory C. Lycourgos (spravodajca), vykonávajúci funkciu predsedu štvrtej komory, sudcovia S. Rodin a O. Spineanu-Matei,

generálny advokát: J. Richard de la Tour,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Európska komisia, v zastúpení: J. Vondung a I. Zaloguin, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

* Jazyk konania: bulharčina.

[i] Názov tejto veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

vyhlásil tento

## Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 8 a 9 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1), ako aj článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci trestného konania začatého proti IR, týkajúceho sa skutkov, ktoré môžu predstavovať daňové trestné činy, za ktoré je možné uložiť tresty odňatia slobody.

### Právny rámec

#### *Právo Únie*

3 Odôvodnenia 33, 35 až 39, 47 a 48 smernice 2016/343 znejú:

„(33) Právo na spravodlivý proces je jedna zo základných zásad demokratickej spoločnosti. Právo podozrivých a obvinených osôb byť prítomný na súdnom konaní je založené na uvedenom práve a malo by byť zaručené v celej [Európskej ú]nii.

…

(35) Právo podozrivých a obvinených osôb byť prítomný na súdnom konaní nie je absolútnym právom. Podozrivé a obvinené osoby by za určitých okolností mali mať možnosť sa tohto práva vzdať, a to výslovne alebo konkludentne, avšak jednoznačne.

(36) Za určitých okolností by malo byť možné rozhodnutie o vine alebo nevine podozrivej alebo obvinenej osoby vyniesť aj za jej neúčasti na súdnom konaní. Takýto prípad by mohol nastať, ak bola podozrivá alebo obvinená osoba včas informovaná o súdnom konaní a o dôsledkoch neúčasti, a napriek tomu sa nedostaví. Pod informovaním podozrivej alebo obvinenej osoby o súdnom konaní by sa malo rozumieť, že táto osoba bola predvolaná osobne alebo iným spôsobom, pričom jej bola doručená úradná informácia o čase a mieste konania tak, že sa mohla o súdnom konaní dozvedieť. Pod informovaním podozrivej alebo obvinenej osoby o dôsledkoch neúčasti by sa malo rozumieť najmä to, že táto osoba bola informovaná o tom, že za jej neúčasti na súdnom konaní možno vyniesť rozhodnutie.

(37) Súdne konanie, ktorého výsledkom môže byť vynesenie rozhodnutia o vine alebo nevine, by sa malo môcť viesť aj za neprítomnosti podozrivej alebo obvinenej osoby, ak táto osoba bola o konaní informovaná a splnomocnila obhajcu, ktorého určila ona sama alebo štát, aby ju v konaní zastupoval, a ktorý túto podozrivú alebo obvinenú osobu zastupoval.

(38) Pri zvažovaní, či je spôsob poskytnutia informácie postačujúci na to, aby sa zabezpečila vedomosť dotknutej osoby o konaní, by sa podľa potreby mala venovať osobitná pozornosť aj snahe orgánov verejnej moci informovať dotknutú osobu, ako aj snahe dotknutej osoby získať informáciu, ktorá jej bola určená.

(39) Ak však členské štáty umožňujú viesť súdne konania v neprítomnosti podozrivých alebo obvinených osôb, ale neboli splnené podmienky na prijatie rozhodnutia v neprítomnosti dotknutej podozrivej alebo obvinenej osoby, pretože podozrivú alebo obvinenú osobu nebolo možné napriek primeranému úsiliu nájsť, napríklad preto, lebo ušla alebo sa skrýva, malo by byť možné prijať rozhodnutie v neprítomnosti podozrivej alebo obvinenej osoby a toto rozhodnutie vykonať. V takom prípade by členské štáty mali zabezpečiť, aby v prípade, keď sú podozrivé alebo obvinené osoby informované o rozhodnutí, najmä keď sú zadržané, boli tiež informované o možnosti napadnúť rozhodnutie a o práve na nové súdne konanie alebo iný opravný prostriedok. …

…

(47) V tejto smernici sa rešpektujú základné práva a zásady uznané v charte a v [Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísanom 4. novembra 1950 v Ríme (ďalej len ‚EDĽP')]… Prihliadať by sa malo najmä na článok 6 [ZEÚ], podľa ktorého Únia uznáva práva, slobody a zásady uvedené v charte a podľa ktorého základné práva, ako sú zaručené EDĽP a ako vyplývajú z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, majú predstavovať všeobecné zásady práva Únie.

(48) Vzhľadom na to, že v tejto smernici sa ustanovujú minimálne pravidlá, členské štáty by mali môcť rozšíriť práva stanovené v tejto smernici s cieľom poskytnúť vyššiu úroveň ochrany. Úroveň ochrany poskytovaná členskými štátmi by nemala byť nikdy nižšia ako normy ustanovené v charte alebo EDĽP, ako ich vykladá Súdny dvor a Európsky súd pre ľudské práva."

4 Článok 1 tejto smernice, nazvaný „Predmet úpravy", stanovuje:

„Touto smernicou sa stanovujú spoločné minimálne pravidlá týkajúce sa:

a) určitých aspektov prezumpcie neviny v trestnom konaní;

b) práva byť prítomný na súdnom konaní v trestnom konaní."

5 V článku 8 uvedenej smernice, nazvanom „Právo byť prítomný na súdnom konaní", sa uvádza:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé a obvinené osoby mali právo byť prítomné na súdnom konaní vo vlastnej veci.

2. Členské štáty môžu stanoviť, že súdne konanie, ktoré môže viesť k rozhodnutiu o vine alebo nevine podozrivej alebo obvinenej osoby, sa môže konať v jej neprítomnosti, ak:

a) podozrivá alebo obvinená osoba bola včas informovaná o súdnom konaní a o dôsledkoch neúčasti alebo

b) podozrivú alebo obvinenú osobu, ktorá bola informovaná o súdnom konaní, zastupuje splnomocnený obhajca, ktorého určila buď podozrivá, alebo obvinená osoba, alebo štát.

3. Rozhodnutie, ktoré bolo prijaté v súlade s odsekom 2, sa môže voči dotknutej osobe vykonať.

4. Ak členské štáty umožňujú viesť súdne konania v neprítomnosti podozrivých alebo obvinených osôb, ale nie je možné splniť podmienky stanovené v odseku 2 tohto článku, pretože podozrivú alebo obvinenú osobu nebolo možné napriek primeranému úsiliu nájsť, členské štáty môžu stanoviť, že rozhodnutie sa i tak môže vyniesť a vykonať. V takom prípade členské štáty zabezpečia, aby vtedy, keď sú podozrivé alebo obvinené osoby informované o rozhodnutí, najmä pri zadržaní, boli tiež informované o možnosti napadnúť rozhodnutie a o práve na nové súdne konanie alebo iný opravný prostriedok v súlade s článkom 9.

…“

6 Článok 9 tejto smernice, nazvaný „Právo na nové súdne konanie“, znie takto:

„Členské štáty zabezpečia, aby v prípadoch, keď podozrivé alebo obvinené osoby neboli prítomné na súdnom konaní vo vlastnej veci a keď neboli splnené podmienky stanovené v článku 8 ods. 2, mali právo na nové súdne konanie alebo iný zákonný opravný prostriedok, ktorý umožní nové posúdenie skutkovej podstaty [merita – *neoficiálny preklad*] veci vrátane preskúmania nových dôkazov a môže viesť k zmene pôvodného rozhodnutia. V tejto súvislosti členské štáty zabezpečia, aby uvedené podozrivé a obvinené osoby mali právo byť prítomné, efektívne sa zúčastňovať v súlade s postupmi podľa vnútroštátneho práva a uplatňovať svoje právo na obhajobu.“

### *Bulharské právo*

7 Článok 94 ods. 1 a 3 Nakazatelno-procesualen kodex (Trestný poriadok) (DV č. 86 z 28. októbra 2005), v znení uplatniteľnom na konanie vo veci samej (ďalej len „NPK“), stanovuje:

„1. Účasť zástupcu na trestnom konaní je povinná, ak sa… vec prejednáva v neprítomnosti obvineného,

…

3. V prípade, že je intervencia zástupcu povinná, príslušné orgány ustanovia ako zástupcu obhajcu.“

8 V článku 219 ods. 3 bode 3 NPK sa uvádza:

„V uznesení o vznesení obvinenia… sa musia špecifikovať… skutky, zo spáchania ktorých je [dotknutá osoba] obvinená, a právna kvalifikácia týchto skutkov.“

9 Podľa článku 246 ods. 1 NPK:

„Prokurátor vypracuje obžalobu, keď je presvedčený, že boli zhromaždené dôkazy potrebné na… podanie obžaloby na súde…“

10 Článok 247c ods. 1 NPK stanovuje:

„Na príkaz sudcu spravodajcu sa obvinenému doručí kópia obžaloby. Doručením obžaloby sa obvinená osoba informuje o stanovenom termíne predbežného prejednania… a o tom, že vec možno prejednať a rozhodnúť v jej neprítomnosti za podmienok stanovených v článku 269.“

11 V článku 269 NPK sa uvádza:

„1. Prítomnosť obvinenej osoby na súdnom konaní je povinná, pokiaľ je táto osoba obvinená zo závažného trestného činu.

…

3. Ak to nebráni zisteniu objektívnej pravdy, vec možno prejednať v neprítomnosti obvinenej osoby, ak:

(1) sa táto osoba nenachádza na adrese, ktorú uviedla, alebo zmenila adresu bez toho, aby o tom informovala príslušné orgány,

(2) miesto jej pobytu v Bulharsku nie je známe a na základe dôkladného šetrenia sa ho nepodarilo zistiť,

…

(4) nachádza sa mimo územia Bulharska a… miesto jej pobytu nie je známe.“

12 Podľa článku 423 ods. 1 NPK:

„V lehote šiestich mesiacov po tom, čo sa osoba odsúdená vo svojej neprítomnosti dozvie o právoplatnom trestnom rozsudku…, môže táto osoba z dôvodu svojej neúčasti na [trestnom konaní] podať návrh na obnovu trestného konania. Tomuto návrhu sa vyhovie okrem prípadu, ak odsúdený po vznesení obvinenia v prípravnom konaní ušiel, a tak konanie upravené v článku 247c ods. 1 nebolo možné vykonať, alebo ak sa po vykonaní tohto konania nedostavil bez vážneho dôvodu na pojednávanie.“

**Konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky**

13 V roku 2016 sa IR kládlo za vinu, že bol členom organizovanej zločineckej skupiny, ktorej cieľom bolo páchanie daňových trestných činov, za ktoré možno uložiť tresty odňatia slobody.

14 Dňa 19. apríla 2016 bolo IR doručené uznesenie o vznesení obvinenia týkajúce sa týchto trestných činov, vydané na základe článku 219 NPK.

15 V nadväznosti na vznesenie tohto obvinenia, ku ktorému došlo v rámci prípravného konania, využil IR služby obhajcu, ktorého sám splnomocnil, a poskytol adresu, na ktorej je ho možné zastihnúť.

16 Dňa 8. júna 2016 bolo prípravné konanie ukončené a spis bol predložený prokurátorovi.

17 Dňa 9. decembra 2016 vypracoval prokurátor obžalobu na základe článku 246 NPK a podal obžalobu proti IR na Specializiran nakazatelen săd (Špecializovaný trestný súd, Bulharsko).

18 Napriek pokusom Specializiran nakazatelen săd (Špecializovaný trestný súd) osobne predvolať IR, aby sa tento dostavil na pojednávanie, nebolo možné IR nájsť ani na adrese, ktorú poskytol, ani inde. Za týchto okolností nebolo možné vykonať úkony stanovené v článku 247c ods. 1 NPK, medzi ktoré patrí aj to, aby sa IR odovzdala kópia obžaloby podľa článku 246 NPK.

19 Na účely obhajoby bol IR ustanovený obhajca *ex offo*. Tento obhajca však nebol úspešný v snahách skontaktovať sa s ním a jeho obhajoby sa vzdal. Ani ostatným obhajcom, ktorí boli následne ustanovení *ex offo*, sa nepodarilo s IR skontaktovať.

20 Keďže sa ukázalo, že obžaloba obsahuje vadu, obžaloba bola vyhlásená za neplatnú, a v dôsledku toho došlo k zastaveniu konania. Následne bola vypracovaná nová obžaloba na základe článku 246 NPK a bolo začaté nové konanie. Pri tejto príležitosti bol IR opäť hľadaný, a to aj prostredníctvom jeho rodinných príslušníkov, jeho bývalých zamestnávateľov a mobilných operátorov, no opätovne ho nebolo možné nájsť.

21 Rozhodnutím z 27. októbra 2020 teda Specializiran nakazatelen săd (Špecializovaný trestný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. [Má] sa článok 8 ods. 2 písm. b) smernice [2016/343] v spojení s jej odôvodneniami 36 až 39… vykladať v tom zmysle, že zahŕň[a] prípad, v ktorom bola obvinená osoba informovaná o obžalobe, ktorá bola proti nej podaná, v jej pôvodnom znení, a potom v dôsledku svojho úteku objektívne nemôže byť informovaná o súdnom konaní a zastupuje ju obhajca ustanovený *ex offo*, s ktorým vôbec nie je v kontakte?

2. V prípade, ak je odpoveď na prvú otázku záporná:

Je vnútroštátna právna úprava (článok 423… [NPK]), podľa ktorej proti vyšetrovacím opatreniam vykonaným v neprítomnosti a proti odsudzujúcemu rozsudku vydanému v neprítomnosti nie je prípustný opravný prostriedok, ak sa obvinená osoba po informovaní o pôvodnej obžalobe skrýva, a preto nemohla byť informovaná ani o čase a mieste súdneho konania, ani o dôsledkoch neúčasti, zlučiteľná s článkom 9 smernice [2016/343]…?

3. V prípade, ak je odpoveď na druhú otázku záporná:

Má článok 9 smernice [2016/343] v spojení s článkom 47 Charty priamy účinok?“

22 Na základe tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania bol vydaný rozsudok z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému) (C-569/20, EU:C:2022:401), ktorého výrok znie takto:

„Články 8 a 9 smernice 2016/343 sa majú vykladať v tom zmysle, že obvinená osoba, ktorú sa príslušným vnútroštátnym orgánom napriek ich primeranému úsiliu nepodarilo nájsť a ktorej tieto orgány v dôsledku toho neposkytli informácie týkajúce sa konania vedeného proti nej, môže byť súdená a prípadne odsúdená v neprítomnosti, ale v takom prípade musí mať v zásade po oznámení tohto odsudzujúceho rozsudku možnosť priamo využiť právo priznané touto smernicou na obnovu konania alebo na prístup k rovnocennému opravnému prostriedku, ktorý by viedol k novému preskúmaniu merita veci v jej prítomnosti. Toto právo však možno uvedenej osobe odoprieť, ak na základe presných a objektívnych skutočností vyplýva, že táto osoba získala dostatočné informácie na to, aby vedela, že sa proti nej bude viesť súdne konanie, a ktorá úmyselným konaním a s cieľom vyhnúť sa spravodlivosti zabránila orgánom, aby ju o tomto konaní oficiálne informovali.“

23 Sofijski gradski săd (Krajský súd Sofia-mesto, Bulharsko), ktorý po zrušení Specializiran nakazatelen săd (Špecializovaný trestný súd) pokračoval v trestnom konaní začatom proti IR, a preto je vnútroštátnym súdom, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, konštatuje, že od vyhlásenia rozsudku z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti

ušlému obvinenému) (C-569/20, EU:C:2022:401), sa bulharská judikatúra týkajúca sa článku 423 NPK nezmenila. Osobitne platí, že Vărchoven kasacionen săd (Najvyšší kasačný súd, Bulharsko), ktorý má výlučnú právomoc na preskúmanie návrhov na nové súdne konanie, naďalej uplatňuje článok 423 NPK v tom zmysle, že každá osoba, ktorá po tom, čo jej bolo doručené uznesenie o vznesení obvinenia uvedené v článku 219 NPK, ušla, je v prípade vydania odsudzujúceho rozsudku v neprítomnosti zbavená práva na nové súdne konanie.

24 Vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie tohto prejudiciálneho konania, z toho vyvodzuje, že v prípade vydania odsudzujúceho rozsudku IR v neprítomnosti bude prípadný následný návrh IR na uskutočnenie nového súdneho konania odsúdený na neúspech.

25 Podľa tohto súdu by pritom IR na základe svojho základného práva na spravodlivý proces, ako je uznané v článku 47 Charty a vyjadrené v článku 8 ods. 4 a článku 9 smernice 2016/343, mal mať právo na nové súdne konanie.

26 V tejto súvislosti uvedený súd upozorňuje na skutočnosť, že vydanie uznesenia o vznesení obvinenia, ktoré bolo IR osobne doručené 19. apríla 2016, patrí do štádia prípravného konania, ktoré predchádza predloženiu spisu prokurátorovi. Toto uznesenie o vznesení obvinenia obsahuje len stručný opis skutkových a právnych okolností s cieľom informovať podozrivého, že sa mu kladie za vinu spáchanie určitého trestného činu, a dať mu možnosť poskytnúť v tejto súvislosti vysvetlenia.

27 Vnútroštátny súd zdôrazňuje, že v čase, keď je dotknutej osobe doručené toto uznesenie o vznesení obvinenia, nie sú ešte známe všetky dôkazy svedčiace v jej neprospech a jej prospech. V čase prípravného konania nie je známe ani rozhodnutie prokurátora podať obžalobu podľa článku 246 NPK a predložiť tak vec príslušnému súdu.

28 Dotknutá osoba teda až vtedy, keď je jej doručená obžaloba vypracovaná podľa článku 246 NPK, po prvýkrát pochopí, že dôjde k súdnemu konaniu. Až v tomto štádiu je tiež informovaná o možnosti, že sa vo veci rozhodne v jej neprítomnosti.

29 Podľa vnútroštátneho súdu sú tak článok 423 ods. 1 NPK, ako aj judikatúra Vărchoven kasacionen săd (Najvyšší kasačný súd) týkajúca sa tohto ustanovenia, nezlučiteľné s článkom 8 ods. 4 a článkom 9 smernice 2016/343, keďže osobám, voči ktorým bolo vedené súdne konanie v neprítomnosti, odopierajú právo na nové súdne konanie, pričom však neboli splnené podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 tejto smernice.

30 Za týchto okolností vnútroštátny súd predtým, ako prípadne vydá voči IR odsudzujúci rozsudok v neprítomnosti, chce od Súdneho dvora získať ďalšie spresnenia týkajúce sa osobnej pôsobnosti práva na nové súdne konanie. Ak by z týchto spresnení skutočne vyplývalo, že právo Únie bráni článku 423 ods. 1 NPK, bolo by tiež potrebné určiť, či vnútroštátny súd môže, či dokonca musí odmietnuť vydať rozhodnutie v konaní vedenom proti IR v jeho neprítomnosti, aby sa predišlo tomu, že následne dôjde k porušeniu práva IR na spravodlivý proces.

31 V tejto súvislosti vnútroštátny súd poznamenáva, že má k dispozícii spoľahlivé informácie, z ktorých vyplýva, že Vărchoven kasacionen săd (Najvyšší kasačný súd) by odmietol uznať právo IR na nové súdne konanie. Tieto informácie vychádzajú zo skutočnosti, že tento najvyšší súd po vyhlásení rozsudku z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému) (C-569/20, EU:C:2022:401), neprispôsobil svoju judikatúru a vytrvalo odmieta zohľadniť smernicu 2016/343.

32 Za týchto okolností Sofijski gradski săd (Krajský súd Sofia-mesto) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Je vnútroštátny zákon zlučiteľný s článkom 9 v spojení s článkom 8 ods. 2 a 4 a smernice (EÚ) 2016/343 – článok 423 ods. 1 druhá veta prvý prípad NPK – podľa ktorého obvinený, ktorý bol odsúdený v neprítomnosti, nemá právo na nové súdne konanie v jeho prítomnosti, ak po tom, čo mu bolo v predsúdnom konaní veľmi zbežne oznámené obvinenie zo spáchania trestného činu, ušiel a že práve z dôvodu tohto úteku mu nebolo oznámené úplné znenie obžaloby ani nebol informovaný o súdnom konaní začatom na základe tejto obžaloby a ani o následkoch nedostavenia sa na súdne konanie – pričom nemá právo na nové súdne konanie v jeho prítomnosti ani vtedy, ak ho obhajuje advokát ustanovený *ex offo*, pričom nie je dôležité, že s týmto advokátom nie je v žiadnom kontakte?

2. V prípade, ak je odpoveď záporná, zaväzujú alebo oprávňujú článok 8 smernice 2016/343 a článok 47 Charty vnútroštátny súd odmietnuť preskúmať obsah obžaloby podanej voči takémuto obvinenému a odmietnuť vydať rozsudok v jeho neprítomnosti, ak je vnútroštátnemu súdu na základe spoľahlivých informácií zrejmé, že najvyšší vnútroštátny súdny orgán, ktorý má výlučnú právomoc rozhodnúť o návrhu osoby odsúdenej v neprítomnosti na obnovu súdneho konania, ktoré sa má uskutočniť v jej prítomnosti, v prejednávanej veci túto žiadosť zamietne a neobnoví konanie, keďže neuplatní ustanovenie článku 9 v spojení s článkom 8 ods. 2 a 4 a smernice, ale uplatní vnútroštátne právo, a osobe odsúdenej v neprítomnosti tak odoprie právo byť prítomný na súdnom konaní v trestnom konaní, ktoré je zaručené právom Únie?“

## O prejudiciálnych otázkach

### *O prvej otázke*

33 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa články 8 a 9 smernice 2016/343 majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej osoba, ktorá po tom, čo jej bolo doručené uznesenie o vznesení obvinenia, vyhotovené proti nej v trestnom konaní v štádiu prípravného konania, ušla, ktorá tak vytvorila prekážku toho, aby ju orgány osobne informovali o konečnej obžalobe, ako aj o dátume a mieste súdneho konania v jej veci a ktorá je počas tohto súdneho konania zastúpená obhajcom ustanoveným *ex offo*, ktorý s ňou nie je v kontakte, t. j. osoba, ktorá je za týchto podmienok odsúdená v neprítomnosti, nebude mať v prípade, že bude nájdená a zadržaná na účely výkonu jej trestu, právo na nové súdne konanie.

34 Treba pripomenúť, že predmetom smernice 2016/343 je v súlade s jej článkom 1 stanoviť spoločné minimálne pravidlá týkajúce sa určitých prvkov trestných konaní vrátane „práva byť prítomný na súdnom konaní“. Ako výslovne potvrdzuje odôvodnenie 33 tejto smernice, toto právo je neoddeliteľnou súčasťou základného práva na spravodlivý proces [rozsudok z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému), C-569/20, EU:C:2022:401, bod 25].

35 Členské štáty však môžu v súlade s článkom 8 smernice 2016/343 za určitých podmienok stanoviť súdne konanie v neprítomnosti, pričom ak sa takéto súdne konanie uskutoční napriek tomu, že nie sú splnené podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 tejto smernice, dotknutá osoba má na základe článku 8 ods. 4 a článku 9 uvedenej smernice, ktoré majú priamy účinok, právo „na nové súdne konanie alebo iný zákonný opravný prostriedok, ktorý umožní nové posúdenie [merita] veci…

a môže viesť k zmene pôvodného rozhodnutia“ (ďalej len „právo na nové súdne konanie“) [pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému), C-569/20, EU:C:2022:401, body 26 až 28].

36 Z uvedeného vyplýva, že osoba odsúdená v neprítomnosti môže byť zbavená práva na nové súdne konanie len vtedy, ak sú splnené podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 smernice 2016/343 [rozsudok z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému), C-569/20, EU:C:2022:401, bod 31].

37 Ak teda dotknutá osoba nebola včas informovaná o súdnom konaní v jej veci, alebo ak táto osoba napriek tomu, že o ňom bola informovaná, nebola informovaná o dôsledkoch neúčasti a ani ju v tomto konaní nezastupoval splnomocnený obhajca, uvedená osoba má v zásade odo dňa, keď sa dozvedela o rozhodnutí vydanom v neprítomnosti, právo na nové súdne konanie. Smernica 2016/343 teda bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá vylučuje toto právo len z dôvodu, že dotknutá osoba je na úteku a orgánom sa ju nepodarilo nájsť [pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému), C-569/20, EU:C:2022:401, body 41 až 47].

38 Ako vyplýva z odôvodnenia 38 tejto smernice, pri zvažovaní, či bola dotknutá osoba informovaná o súdnom konaní v jej veci, treba venovať osobitnú pozornosť jednak snahe orgánov verejnej moci informovať dotknutú osobu o tomto súdnom konaní a jednak snahe dotknutej osoby zabezpečiť, aby jej boli doručené informácie týkajúce sa tohto konania. V dôsledku toho treba konštatovať, že uvedená osoba nemá právo na nové súdne konanie, ak z presných a objektívnych skutočností vyplýva, že hoci bola oficiálne informovaná o tom, že je obvinená zo spáchania trestného činu, a vzhľadom na to, že vedela, že proti nej bude vedené súdne konanie, úmyselne sa vyhýba tomu, aby jej boli oficiálne doručené informácie týkajúce sa dátumu a miesta tohto konania. Existenciu takýchto presných a objektívnych skutočností možno konštatovať napríklad vtedy, keď táto osoba zámerne poskytla vnútroštátnym orgánom príslušným v trestných veciach nesprávnu adresu, alebo sa už nenachádza na adrese, ktorú poskytla [rozsudok z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému), C-569/20, EU:C:2022:401, body 48 až 50].

39 Ak by sa v prejednávanej veci ukázalo, že konečná obžaloba vypracovaná podľa článku 246 NPK, ako aj dokument, v ktorom je uvedený dátum a miesto plánovaného súdneho konania, boli zaslané a skutočne doručené na adresu, ktorú IR oznámil vyšetrovacím orgánom, po doručení uznesenia o vznesení obvinenia uvedeného v článku 219 NPK, takéto okolnosti by v prípade, že obsah tejto konečnej obžaloby zodpovedá, pokiaľ ide o vytýkané skutky a ich právnu kvalifikáciu, obsahu tohto uznesenia o vznesení obvinenia, mohli predstavovať presné a objektívne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné konštatovať, že IR, ktorý bol informovaný o obvinení vznesenom voči nemu, a teda mal dostatočné informácie na to, aby vedel, že sa proti nemu bude viesť súdne konanie, tým, že s úmyslom vyhnúť sa výkonu spravodlivosti opustil adresu, ktorú oznámil orgánom, zabránil týmto orgánom v tom, aby ho oficiálne informovali o vedení tohto súdneho konania [pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému), C-569/20, EU:C:2022:401, bod 58].

40 Tento záver nie je vyvrátený skutočnosťou, že počas štádia prípravného konania v rámci trestného konania ešte nie je isté, že po vydaní uznesenia o vznesení obvinenia, o ktorom sa dotknutá osoba dozvedela, bude nasledovať konečná obžaloba, a teda že dôjde ku konaniu pred súdom. Po prvé totiž zo samotného znenia článkov 8 a 9 smernice 2016/343 vyplýva, že spoločné minimálne

pravidlá stanovené týmito článkami sa uplatňujú tak na „podozrivé“, ako aj na „obvinené osoby“. V dôsledku uvedeného sa na osoby, ktoré sú podozrivé zo spáchania trestného činu, tieto pravidlá vzťahujú, aj keď ešte nie sú formálne obvinené.

41 Po druhé vzhľadom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú, tak ako vyplýva z odôvodnení 47 a 48 smernice 2016/343, treba zohľadniť pri výklade tejto smernice, na to, aby bolo možné dospieť k záveru, že dotknutá osoba sa úmyselne vyhýbala výkonu spravodlivosti – tým, že ušla, hoci mala k dispozícii informácie, na základe ktorých mohla vedieť, že sa proti nej bude viesť súdne konanie – stačí, aby z okolností prejednávanej veci vyplývalo, že dotknutá osoba ušla po tom, čo pochopila, že jej vec bude s najväčšou pravdepodobnosťou predložená súdu (rozsudok ESĽP, 26. januára 2017, Lena Atanasova v. Bulharsko, CE:ECHR:2017:0126JUD 005200907, bod 48).

42 V dôsledku uvedeného sa členské štáty v prípade existencie takýchto okolností môžu opodstatnene domnievať, že skutočnosť, že príslušné orgány včas zaslali úradný dokument, v ktorom je uvedený dátum a miesto súdneho konania, na adresu, ktorú dotknutá osoba týmto orgánom oznámila počas vyšetrovania vo veci, a predložený dôkaz o tom, že tento dokument bol skutočne na túto adresu doručený, sú rovnocenné s informovaním tejto osoby, ktorá je na úteku, pokiaľ ide o tento dátum a miesto, v súlade s článkom 8 ods. 2 smernice 2016/343. Tak to však môže byť len pod podmienkou, že uvedené orgány vynaložili primerané úsilie s cieľom nájsť uvedenú osobu a osobne ju predvolať alebo ju inými prostriedkami oficiálne informovať o čase a mieste tohto súdneho konania, tak ako sa uvádza v odôvodnení 36 tejto smernice. V takomto prípade sa uplatní domnienka, že dotknutá osoba bola informovaná o danom súdnom konaní a dobrovoľne a jednoznačne sa vzdala uplatnenia svojho práva byť prítomný na tomto konaní [pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému), C-569/20, EU:C:2022:401, bod 48].

43 Okrem toho treba spresniť, že aj v prípade uplatnenia domnienky, že dotknutá osoba bola o súdnom konaní v jej veci informovaná a dobrovoľne a jednoznačne sa vzdala práva byť prítomný na tomto súdnom konaní, je ešte na účely splnenia všetkých podmienok stanovených v článku 8 ods. 2 smernice 2016/343 potrebné to, aby bola dotknutá osoba v súlade s písmenom a) tohto článku 8 ods. 2 včas informovaná o dôsledkoch neúčasti alebo aby bola v súlade s písmenom b) uvedeného článku 8 ods. 2 zastúpená splnomocneným obhajcom.

44 V prejednávanej veci, s výhradou overenia zo strany vnútroštátneho súdu, sa zdá, že článok 423 ods. 1 NPK má za dôsledok to, že osoby, ktoré po doručení uznesenia o vznesení obvinenia vydaného na základe článku 219 NPK ušli, sú zbavené práva na nové súdne konanie, pričom tento článok 423 ods. 1 nevyžaduje, aby sa preskúmalo jednak to, či je vzhľadom na všetky relevantné okolnosti, osobitne tie, ktoré sú uvedené v bodoch 39 a 42 tohto rozsudku, možné vo vzťahu k dotknutej osobe usudzovať, že bola príslušnými orgánmi informovaná o tom, že sa uskutoční súdne konanie v jej veci, a jednak či bola táto osoba týmito orgánmi informovaná o dôsledkoch neúčasti alebo bola na tomto konaní zastúpená splnomocneným obhajcom.

45 Vnútroštátnym súdom prináleží preskúmať, či článok 423 ods. 1 NPK možno napriek tomu vykladať v takom zmysle, ktorý umožňuje obmedziť vylúčenie z práva na nové súdne konanie, ktoré je v ňom upravené, len na prípady, keď sú splnené všetky podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 smernice 2016/343. V prípade nemožnosti podať taký výklad bulharskej právnej úpravy, ktorý by bol v súlade s požiadavkami práva Únie, a vzhľadom na to, že, tak ako bolo pripomenuté v bode 35 tohto rozsudku, článok 8 ods. 4 a článok 9 tejto smernice majú priamy účinok, tieto súdy by boli povinné neuplatniť akékoľvek vnútroštátne ustanovenie, ktoré je v rozpore s týmito

ustanoveniami práva Únie, a to bez toho, aby museli najprv podať návrh na zrušenie toho ustanovenia vnútroštátneho právneho poriadku, ktoré je s touto smernicou nezlučiteľné, alebo aby museli na jeho zrušenie čakať [pozri analogicky rozsudok z 21. októbra 2021, ZX (Odstránenie nedostatkov obžaloby), C-282/20, EU:C:2021:874, body 40 a 41, ako aj citovanú judikatúru].

46 V tomto prípade by sa od vnútroštátneho súdu mohlo vyžadovať, aby, tak ako vyplýva z bodov 82 až 85 rozsudku vyhláseného v dnešný deň vo veci C-400/23, VB II, sám preskúmal, či v prejednávanej veci sú alebo nie sú splnené podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 smernice 2016/343.

47 V tejto súvislosti, pokiaľ ide o to, či vo vzťahu k IR možno usudzovať, že bol informovaný o súdnom konaní v jeho veci a dobrovoľne a jednoznačne sa vzdal uplatnenia svojho práva byť prítomný na tomto súdnom konaní, bude úlohou vnútroštátneho súdu, aby vychádzal z informácií uvedených v bode 58 rozsudku z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému) (C-569/20, EU:C:2022:401), ktoré sú pripomenuté a spresnené v bodoch 39 a 42 tohto rozsudku.

48 Z informácií uvedených v návrhu na začatie prejudiciálneho konania napokon vyplýva, že IR je v rámci súdneho konania v jeho neprítomnosti zastúpený obhajcom ustanoveným *ex offo*, ktorý s ním nemá žiadny kontakt. Za týchto okolností, tak ako bolo uvedené v bode 56 rozsudku z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému) (C-569/20, EU:C:2022:401), sa zdá, že s výhradou overenia vnútroštátnym súdom, IR nie je zastúpený „splnomocneným obhajcom“ v zmysle článku 8 ods. 2 písm. b) smernice 2016/343. V dôsledku toho otázku, či sú splnené podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 tejto smernice, treba v prejednávanej veci preskúmať z hľadiska písmena a) tohto článku 8 ods. 2.

49 V súlade s týmto ustanovením bude prináležať vnútroštátnemu súdu, aby preskúmal, či bol IR včas informovaný o dôsledkoch neúčasti na súdnom konaní.

50 V tejto súvislosti, s výhradou overenia zo strany tohto súdu, sa zdá, že hoci z článku 247c ods. 1 NPK vyplýva, že cieľom doručenia obžaloby uvedenej v článku 246 NPK je najmä to, aby bola obvinená osoba informovaná o tom, že vec môže byť prejednaná v jej neprítomnosti, a to predovšetkým vtedy, ak sa nenachádza na adrese, ktorú uviedla, alebo ak zmenila adresu bez toho, aby o tom informovala príslušné orgány, takáto povinnosť nie je stanovená, pokiaľ ide o uznesenie o vznesení obvinenia uvedené v článku 219 NPK.

51 Ak by sa malo preukázať, že IR nebol informovaný o tom, že ak sa bude vyhýbať vyšetrovacím orgánom alebo ak týmto orgánom oznámi nesprávnu adresu na účely prípadného doručenia obžaloby uvedenej v článku 246 NPK, bude možné proti nemu viesť súdne konanie v jeho neprítomnosti, vnútroštátny súd bude musieť dospieť k záveru, že podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 smernice 2016/343 nie sú v prejednávanej veci splnené.

52 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na prvú otázku odpovedať tak, že články 8 a 9 smernice 2016/343 sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej osoba, ktorá po tom, čo jej bolo doručené uznesenie o vznesení obvinenia, vyhotovené proti nej v trestnom konaní v štádiu prípravného konania, ušla, ktorá tak vytvorila prekážku toho, aby ju príslušné orgány osobne informovali o konečnej obžalobe, ako aj o dátume a mieste súdneho konania v jej veci a ktorá je za týchto podmienok odsúdená v neprítomnosti, nebude mať v prípade, že bude nájdená a zadržaná na účely výkonu jej trestu, právo na nové súdne konanie,

pričom tento záver platí za predpokladu, že táto právna úprava obmedzuje túto výnimku z práva na nové súdne konanie na osoby, ktoré jednak vzhľadom na všetky relevantné okolnosti možno považovať za informované o súdnom konaní vo vlastnej veci a jednak boli zastúpené počas konania v neprítomnosti obhajcom, ktorého si samy splnomocnili, alebo v prípade neexistencie takéhoto zastúpenia boli včas informované o tom, že ak sa budú vyhýbať výkonu spravodlivosti, súdne konanie sa uskutoční v ich neprítomnosti.

### *O druhej otázke*

53 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či s ohľadom na to, že Vărchoven kasacionen săd (Najvyšší kasačný súd) odmietol zohľadniť smernicu 2016/343, sa článok 8 tejto smernice a článok 47 Charty majú vykladať v tom zmysle, že trestný súd môže, ba dokonca musí, nepristúpiť k rozhodovaniu o podstate obvinenia vzneseného proti obvinenej osobe a vydať voči nej odsudzujúci rozsudok v jej neprítomnosti, s cieľom zabrániť tomu, aby následne nastala situácia, v ktorej bude tejto osobe následne protiprávne zamietnutý jej návrh o obnovu konania zo strany dotknutého Najvyššieho kasačného súdu, ktorý má výlučnú právomoc preskúmavať návrhy na obnovu konania v takých prípadoch, o aký ide vo veci samej.

54 Ako vyplýva z judikatúry pripomenutej v bode 45 tohto rozsudku, v prípade nemožnosti poskytnúť taký výklad vnútroštátnej právnej úpravy, ktorý by bol v súlade s článkom 8 ods. 4 a článkom 9 smernice 2016/343, sú vnútroštátne súdy povinné neuplatniť akékoľvek vnútroštátne ustanovenie, ktoré je s týmito ustanoveniami práva Únie v rozpore, a to bez toho, aby museli najprv podať návrh na zrušenie predmetného ustanovenia vnútroštátneho právneho poriadku alebo aby museli na jeho zrušenie čakať.

55 V tomto prípade sú teda vnútroštátne súdy, vrátane dotknutého Najvyššieho kasačného súdu, v prípade podania návrhu na obnovu konania, povinné vychádzať zo spoločných minimálnych pravidiel stanovených v článku 8 ods. 4 a článku 9 smernice 2016/343, ktoré, tak ako je pripomenuté v bode 35 tohto rozsudku, majú priamy účinok.

56 Pokiaľ ide o to, že vnútroštátny súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania uvádza, že z judikatúry Vărchoven kasacionen săd (Najvyšší kasačný súd) s istotou vyplýva, že tento súd odmieta zohľadniť smernicu 2016/343, treba konštatovať, že tým, že vnútroštátny súd toto konštatovanie uvádza v rámci jadra druhej prejudiciálnej otázky, vychádza tento súd z predpokladu, ktorý je napokon tiež vyjadrený v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, že z rozsudku z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému) (C-569/20, EU:C:2022:401), vyplýva, že smernica 2016/343 bráni článku 423 ods. 1 NPK.

57 Podľa odôvodnenia uvedeného vnútroštátnym súdom totiž skutočnosť, že Vărchoven kasacionen săd (Najvyšší kasačný súd) odmietol zohľadniť túto smernicu, preukazuje tá skutočnosť, že tento súd od vyhlásenia tohto rozsudku Súdneho dvora neprispôsobil svoju judikatúru, a naďalej uplatňuje článok 423 ods. 1 NPK bez toho, aby sa odchýlil od znenia tohto ustanovenia na základe spoločných minimálnych pravidiel stanovených v uvedenej smernici.

58 V rozsudku z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému) (C-569/20, EU:C:2022:401), sa však Súdny dvor nevyjadril k otázke, či sa má smernica 2016/343 vykladať v tom zmysle, že bráni takému vnútroštátnemu ustanoveniu, akým je článok 423 ods. 1 NPK, ktorý má za následok to, že osoby, ktoré po doručení uznesenia o vznesení obvinenia ušli, sú zbavené práva na nové súdne konanie. Až v rozsudku v prejednávanej veci, ktorý obsahuje doplňujúce výkladové prvky v porovnaní s tými, ktoré boli poskytnuté v rozsudku

z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému) (C-569/20, EU:C:2022:401), poskytuje Súdny dvor podrobnejšie usmernenia, ktorých cieľom je pomôcť bulharským súdom rozhodnúť, či sú osobitné podmienky procesného režimu, ako je stanovený v NPK, v súlade s touto smernicou.

59 Za týchto okolností skutočnosť, že Vărchoven kasacionen săd (Najvyšší kasačný súd) doposiaľ naďalej uplatňoval článok 423 ods. 1 NPK bez toho, aby sa od znenia tohto ustanovenia NPK odchýlil, aby tak uprednostnil spoločné minimálne pravidlá uvedené v smernici 2016/343, nevyhnutne nesvedčí o odmietnutí zohľadniť túto smernicu, ale môže odzrkadľovať presvedčenie tohto najvyššieho súdu – ktoré by sa malo opätovne preskúmať so zreteľom na usmernenia poskytnuté v tomto rozsudku Súdneho dvora –, že uvedené ustanovenie NPK túto smernicu vykonáva správne.

60 Výklad rozsudku z 19. mája 2022, Specializirana prokuratura (Konanie proti ušlému obvinenému) (C-569/20, EU:C:2022:401), zo strany vnútroštátneho súdu, na ktorom je založené konštatovanie tohto súdu, že Vărchoven kasacionen săd (Najvyšší kasačný súd) odmieta zohľadniť smernicu 2016/343, je teda nesprávny. V dôsledku uvedeného vzhľadom na to, že toto konštatovanie tohto súdu vychádza z nesprávneho predpokladu, má druhá prejudiciálna otázka hypotetickú povahu, a preto je neprípustná (pozri analogicky najmä rozsudok z 24. júla 2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, bod 69).

## O trovách

61 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

**Články 8 a 9 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní**

**sa majú vykladať v tom zmysle, že:**

**nebránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej osoba, ktorá po tom, čo jej bolo doručené uznesenie o vznesení obvinenia, vyhotovené proti nej v trestnom konaní v štádiu prípravného konania, ušla, ktorá tak vytvorila prekážku toho, aby ju príslušné orgány osobne informovali o konečnej obžalobe, ako aj o dátume a mieste súdneho konania v jej veci a ktorá je za týchto podmienok odsúdená v neprítomnosti, nebude mať v prípade, že bude nájdená a zadržaná na účely výkonu jej trestu, právo na nové súdne konanie, pričom tento záver platí za predpokladu, že táto právna úprava obmedzuje túto výnimku z práva na nové súdne konanie na osoby, ktoré jednak vzhľadom na všetky relevantné okolnosti možno považovať za informované o súdnom konaní vo vlastnej veci a jednak boli zastúpené počas konania v neprítomnosti obhajcom, ktorého si samý splnomocnili, alebo v prípade neexistencie takéhoto zastúpenia boli včas informované o tom, že ak sa budú vyhýbať výkonu spravodlivosti, súdne konanie sa uskutoční v ich neprítomnosti.**

Podpisy